

Pest Buda felfedezése Gül Baba utca

A Gül baba utca jelképe valaminek, ami örökre elmúlt. Vége. Nincs.

A sikátor elején csönd van, romantika és macskakő. Olyan meredek az egész, hogy az ember hajlik a gondolatra: az utca vége tán az igazhitűek rózsailatú paradicsomába vész, ahol puha vánkoson hurrik kenegetik a gyaurok leigázásában kifáradt effendiket.

Műezzin zajong? Vagy az utolsó budai imám hánytorgó lelke bolyong a háztetők felett? Csak a kandur kerreg, mert tavasz van; a macskakaj bukácsol a napfényben fürdő cserepeken.

Az ember azt hinné, ilyen csodálatos utcácskában a szerelem lakik, fondorlat, dölly, vagy a becsvágy, az emberi természet ősi szenvedélyei. Valaki kiront, s tört ránt. Az erkélyablakból, párás alkonyaton, ellopnak egy tűzarcú leányt. Egy ajtón, bő früstök után a budai hóhér lép ki, csuklyás, vörös talárban, s munkába menet csókot int utánpillantó, szende nejének. A muskátilis ablak mögött egyenesen egy alkímista él; vagyonszerzés vágyától vérbeborulva, tégelei s aranycsináló füstje közt.

Mert ez az utca egyszerre vad és kedves, gomosz és andalító. Bábaj van benne, de a szende arc mögött nem egy dzsinn él? Ez az utca Algír, a Casbah. Párizs, a Montmartre, a Sacre Coeur felé. Egy darab Korzika. Ez az utca egyedülálló. Ilyen több nincs ebben a városban, mint Gül baba boldogságos bektasi szerzetes sikátora, Velibég régi fürdőjével szemben, Budán.

De nem lakik már itt sem imám, sem aranycsináló. Egy pedikűrös hortyog csak az alacsony házban, melyet a hóhér otthonának vélt a szeles tavaszi képzelet. Hallom egyetlenes lélegzetvételét, mert a ház kicsi, ablaka a derekamig ér. Néha mordul, ilyenkor horkolása oly-

bá tűnik, mintha csontos bütyökkel viaskodna szegény. Megszelídült ez az utca, nincs már romantikája.

Később becsöngetek a huszonhatos szám alá; ifjú Pippig nyit ajtót, aki nyomdász (betűöntő), mint az édesapja, de az volt nagyapja is, mindhárman Vilmosok, s nyomdász, öntő, litografus, hangjegymetsző volt minden más rokonuk oldalát, s fölfele.

Fölfele, az utca végén, két szélső házban, mely úgy áll őrt, mint két magányos Cerberus, az ihlet él, s a hangjegyekbe költöző költemény. (Illyés Gyula és Ránki György.)

Oldalt pedig, ahová a bejárat nem is ebből az utcából vezet, a sír, melyben a rózsák atyja, a próféták bajnoka pihen.

Sokat olvastam róla; valójában ma sem tudom, ki volt. Hadfi? Pap? Költő? Lelki fejedelem? Széplélek, mely a rózsák fészlését leste? Hitzónok, ki elsőnek dörgött a Fátihijé mecsetté változott Mátyás-templom falai között? Vagy egyszerű udvaronc, ki elkísérte Szulejmán szultánt 1541-ben megvíni a gyaurok gyönyörű és világlúres, reneszánsz palotákkal és szattyánba kötött Corvinákkal, függőkeretekkel és vörösmárvány szökőkutakkal ékes városát?

Egy biztos. Világhatalom jelképe volt.

És most hallgat és halott. A sírja mellett állók. Ólomkoporsóban fekszik, melyet egyszer, a század elején felnyitottak, talán »cserehalott« lehetne Rákóczi ellenében? De nem vitték Rodostóba. Itt maradt Budán.

És még Mekkából is zarándokoltak hozzá!

Ha elgondolom, hogy koporsóját, mikor temették, többek közt Szulejmán szultán vitte magasságos vállain, s kétszáz ezer katona kíséerte, s a városban minden műezzin jajgatott,

s minden dzsámi háptákban állt!...

S mi maradt? Zöld posztó turbánja »boldogságos feje körül«. A turbán még megvan. Már nem zöld. Szürke. Vörös imaszőnyege is itt van. Már nem vörös. Rozsdaszínű, szakadozott. És 1946-ban meghalt Abdul Latif, az utolsó budai imám is, aki őrizte Gül baba hamvait. Nemrég utánahalt igazhitű özvegye,

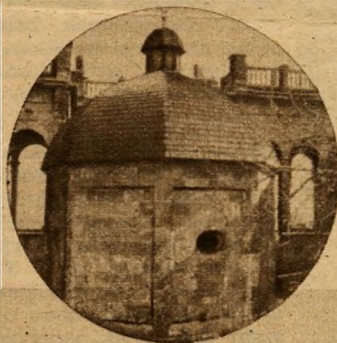
Nezike néni, aki valaha Bars megyei magyar kislánként született. Mielőtt meghalt, már fűteni sem tudott. Nem volt mivel. Pedig Gül baba még Buda lángjainál melegedett.

Igy ért véget, egészen észrevétlenül, a törökvilág Budán, négyszáz-tizenhat év után.

Az iszonyú bukás jelképe a Gül baba utca, mely sorsáról nem tudva, még mindig tekereg,

lobol a csillagok felé, s görcsösen kapaszkodik. Pedig már nincs hová. A pasák halottak. S a hurik paradicsoma szétfoszlott, mint a rózsailat, melyet valaha a bektasi szerzetes olyan áhitattal szolgáltatót. Béke vele, s valamennyitükre, ezen a tépett üstöckü Budán.

Ruffy Péter

A kedves és vad utca... és a törökvilág utolsó névjegye (Reismann Marian felvételei)

